

Adviesraad Internationale Vraagstukken
t.a.v. de voorzitter
Prof. mr J.G. de Hoop Scheffer
Postbus 20061
2500 EB 's-Gravenhage

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
Frederieke Quispel
T +31615441509
F

Datum

Betreft Adviesaanvraag inzake Mensenrechten in een veranderende wereld.
Randvoorwaarden voor een effectief beleid en een nieuw narratief.

Geachte heer De Hoop Scheffer,

Graag leg ik de volgende adviesaanvraag aan u voor.

Het multilaterale systeem, dat aan de basis ligt van de internationale samenwerking op het terrein van mensenrechten, staat onder druk. De liberale wereldorde die na de Tweede Wereldoorlog ontstond en die zijn hoogtijdagen kende in de jaren negentig van de vorige eeuw is niet meer vanzelfsprekend. Autocratische staten hollen het systeem van binnen uit, verminderen het draagvlak voor multilaterale samenwerking en stellen transactioneel het eigen belang centraal in plaats van gedeelde waarden en belangen.

De gevolgen hiervan zijn door het hele multilaterale systeem voelbaar, ook binnen de mensenrechteninstellingen. De internationale mensenrechtennormen en -instituties zijn ontwikkeld na de Tweede Wereldoorlog, met als vertrekpunt de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De verklaring gaat uit van drie basisprincipes; universaliteit, gelijkheid/non-discriminatie en ondeelbaarheid. Deze basisprincipes worden steeds vaker in twijfel getrokken, niet alleen door autocratische staten maar ook door een aantal regeringen van EU-lidstaten. Door aanpassingen van taalgebruik in resoluties en verklaringen, het blokkeren van besluiten, door het benoemen van eigen kandidaten en officials, via financieringsstromen en door het beïnvloeden van interne regels en speciale procedures weten deze landen de kracht en effectiviteit het mensenrechtensysteem te beperken.

Een terugkerend thema in de internationale dialoog over mensenrechten is de verhouding tussen vrijheidsrechten en sociaaleconomische rechten. Autocratische staten leggen het accent meestal eenzijdig op sociaaleconomische rechten en niet op de vrijheidsrechten van het individu. Dit thema heeft meerdere dimensies. Zowel het karakter (individueel/collectief) en het soort (burger en politiek, dan wel sociaaleconomisch, cultureel en milieu) rechten speelt een rol, maar ook het politieke systeem waarin zij vorm krijgen. De vraag is op welke wijze deze rechten zich tot elkaar verhouden, zowel institutioneel als beleidsmatig - en hoe mensenrechtendiplomatie hierop effectief kan inspelen. De Nederlandse regering

acht het van groot belang dat ook de burgerrechten en politieke rechten (BuPo) voldoende aandacht blijven krijgen binnen het mensenrechtensysteem.

Datum

Het is een opdracht voor het buitenlands beleid van het Koninkrijk de internationale rechtsorde te bevorderen. De naleving van de rechten van de mens is hier onderdeel van. Dit kabinet heeft de inzet op het terrein van de mensenrechten in het buitenlands beleid geïntensiveerd, vanuit het belang en de overtuiging dat naleving van mensenrechten leidt tot een meer stabiele en welvarende wereld.

Onze referentie

De Mensenrechtenrapportage 2017 benoemt verschillende randvoorwaarden voor het voeren van een effectief mensenrechtenbeleid. Zo is ruimte voor het maatschappelijk middenveld een algemene voorwaarde voor het bevorderen van mensenrechten en voor de uitvoering van het mensenrechtenbeleid wereldwijd. Ook kan een land als Nederland alleen concrete resultaten bereiken door samenwerking met likeminded partners. Zo kan de EU met een gemeenschappelijk geluid veel krachtiger een boodschap overbrengen dan Nederland alleen. Ook zijn goed functionerende multilaterale instrumenten en instituties van groot belang voor het aan de orde stellen van specifieke mensenrechtenkwesties.

Juist deze randvoorwaarden voor effectief beleid staan onder druk door de snel toenemende rol die autocratische staten spelen op het terrein van de mensenrechten. De ruimte voor het maatschappelijk middenveld wordt ingeperkt, Europa kan door een gebrek aan consensus minder goed een vuist maken en onder invloed van autocratische landen staan de multilaterale mensenrechteninstrumenten onder druk.

Het is de vraag hoe in een veranderende wereld een effectief mensenrechtenbeleid te voeren. In dit verband dienen de volgende vragen zich aan:

- Hoe kan tegenwicht worden geboden aan de toenemende (negatieve) invloed van autocratische landen op het mensenrechtensysteem?
- Hoe kunnen de randvoorwaarden voor het voeren van een effectief mensenrechtenbeleid worden gegarandeerd? Hierbij kan onder meer worden gedacht aan ruimte voor het maatschappelijk middenveld, het vormen van effectieve partnerschappen en goed functionerende multilaterale mensenrechteninstrumenten en -instituties.
- Hoe kunnen we de relevantie van het internationale mensenrechtensysteem behouden?
- Hoe kan worden gegarandeerd dat de burgerrechten en politieke rechten (BuPo) voldoende aandacht blijven krijgen binnen het multilaterale mensenrechtensysteem?
- Kan er een vernieuwd mensenrechten narratief worden ontwikkeld dat weerwoord biedt aan autocratische tendensen om de basisprincipes van de mensenrechten in twijfel te trekken en zich vooral te richten op sociaaleconomische rechten? Wat zouden de bouwstenen van zo'n narratief kunnen zijn? Kan een dergelijk narratief ook worden ingezet om draagvlak te creëren bij burgers in binnen en buitenland, waarbij niet alleen gekeken wordt naar een counter-narratief maar ook aandacht wordt geschonken aan de relevantie van mensenrechten voor een meer stabiele en welvarende wereld.

Uw advies met betrekking tot bovenstaande vraagstukken zie ik met belangstelling tegemoet.

Datum

Onze referentie

Hoogachtend,

De minister van Buitenlandse Zaken

Stef Blok